

A FÖLDTANI SZAKIGAZGATÁS SZEREPE A FÖLDTANI KUTATÁSBAN

A MAGYAR GEOLÓGIAI SZOLGÁLAT LÉTREHOZÁSA

A jogszabályi hierarchiában kiemelkedő fontosságú **Polgári Törvénykönyv 96. §-a** szerint „A föld tulajdonjoga a föld méhének kincseire és a természeti erőforrásokra nem rendelkezik, kivételül az állam tulajdonában vannak a föld méhének kincsei.” Ezzel és az 1960. évi III. törvénnyel összhangban az 1013/1964. (V. 4.) Korm. határozattal alapított Központi Földtani Hivatal (KFH) mint országos hatáskörű szerv 1993-ig koordinálta a magyarországi földtani kutatásokat, és ellátta a földtannal kapcsolatos hatósági feladatokat.

A politikai-gazdasági rendszer átalakulása és a társadalom által a földtan felé megfogalmazott új elvárások (pl. környezetvédelem) a kilencvenes évek elejére kiérlelték a földtani intézményrendszer átszervezését, és új jogszabályok kidolgozását. Az 1993. június 12-én hatályba lépett 1993. évi XLVIII. törvény a bányászatról (továbbiakban: bányatörvény) „A bányászat állami felügyelete” című IV. részében a „Magyar Geológiai Szolgálat” című 48. §-a szerint „Az állam földtani, földtani kutatási feladatait, valamint az ásványvagyongazdálkodással összefüggő feladatokat, önálló költségvetési intézményként, a Magyar Geológiai Szolgálat látja el.” A bányatörvény átmeneti rendelkezései között az 50. § (11) bekezdés c) pontjánál kiemeli, hogy „A Magyar Geológiai Szolgálat részletes feladatairól, működéséről és intézményeiről külön jogszabály rendelkezik.” Ez a jogszabály az 1993. október 14-én hatályba lépett 132/1993. (IX. 29.) Korm. rendelet a Magyar Geológiai Szolgálatról (továbbiakban: kormányrendelet). Ennek 2. § (2) bekezdése szerint: „A Magyar Geológiai Szolgálat önálló feladat- és hatáskörrel rendelkező központi hivatal, amelynek felügyeletét az ipari és kereskedelmi miniszter látja el.”

A FÖLDTANI KUTATÁS JOGI SZABÁLYOZÁSA

A földtani kutatásról törvény nem készült. A bányatörvény a következő fogalmi meghatározásokat adja: „Földtani kutatás a földkéreg anyagi, szerkezeti és fejlődéstörténeti sajátosságainak megismerésére irányuló műszaki-tudományos tevékenység, kivéve a védett és védelemre érdemes természeti értékek kutatása” (49. § 10.). „Bányászat (bányászati tevékenység): ásványi nyersanyagok kutatása, feltárása és kitermelése, valamint az ehhez kapcsolódó tevékenységek és az ásványvagyongazdálkodás” (49. § 4.).

Az ásványi nyersanyagok kutatása tehát a földtani kutatásnak az a része, amely egyben bányászati tevékenység is. Az ezzel kapcsolatos hatósági, szakhatósági jogkört a Magyar Bányászati Hivatal (továbbiakban MBH), illetve elsőfokú szervei (bányakapitányságok) gyakorolják. E jogkörük gyakorlásánál az eljárások jelentős részében az

MBH a Magyar Geológiai Szolgálat (továbbiakban MGSz) szakvéleményét megkéri. A bányatörvény a földtani kutatással kapcsolatban még az alábbiakat írja elő:

- * a kutatás során okozott károkat bányakárként kell kezelni (1. § (3), 37. §),
- * a felszíni ingatlan tulajdonosa - szabályozott módon (1. § (3), 38. §) - köteles eltérni a kutatást,
- * a mélyfúrási és ipari robbantási (szeizmika) tevékenységre is kiterjed a bányafelügyelet műszaki biztonsági és engedélyezési hatásköre (1. § (3), 44. §).

A kormányrendelet hatálya kiterjed a földtani kutatást végző szervezetekre és a bányavállalkozókra. A rendelet 6. §-a szerint:

„(1) A földtani kutatást a megkezdése előtt legalább 30 nappal a Magyar Geológiai Szolgálatnak be kell jelenteni. A bejelentés a kutatást végzőt nem mentesíti a külön jogszabályban előírt egyéb hatósági engedély megszerzése alól.

(2) A bejelentésnek tartalmaznia kell:

- * a) a földtani kutatást végző megnevezését és székhelyét;
- * b) a tevékenységgel érintett terület közigazgatási megjelölését és helyszínrajzát;
- * c) a földtani kutatás célját, módszereit és tervezett időtartamát.

(3) A földtani kutatást végző gazdálkodó szervezet évenként január 31-ig, továbbá a kutatás befejezésétől számított 60 napon belül köteles a tevékenysége során megismert adatokat a Magyar Geológiai Szolgálat részére megküldeni.”

A bejelentési és az adatszolgáltatási kötelezettség egyaránt teljesíthető az MGSz illetékes Területi Hivatalánál, vagy az MGSz központi, országos illetékességű szervezeti egységénél (Szakhatósági Osztály). A 17/1968. (IV. 14.) Korm. rendelet egyes szabálysértésekről „III. Bányászati szabálysértés” című fejezet 117. § (1) b) szerint aki: „a földtani kutatási munka megkezdését és befejezését a bányahatóságnak és a központi földtani hatóságnak nem jelenti be, vagy a kiadott engedélyekben megadott feltételeket nem tartja meg ... húszezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.”

A FÖLDTANI SZAKIGAZGATÁS

A hazai földtani kutatás szervezetének kialakításában meghatározó jelentőségű az a szakismeret és adatbázis, ami a magyar állami földtani intézményekben közel 130 év alatt összegyűlt. A földtani ismeretek egyaránt nélkülözhetetlenek az alábbi funkciók ellátásához:

- * ásványi nyersanyagok kutatásának, termelésének földtani szempontú értékelése,
- * a földtani környezet védelme antropogén hatásokkal szemben,
- * az emberi élet, illetve az épített környezet védelme a káros hatásokkal szemben,
- * az ásványvagyongazdálkodásának és védelme.

Az MGSz szakigazgatási funkcióit olyan módon látja el, hogy az érdemben eljáró hatóság részére - jogszabályban előírt módon - szakvéleményt vagy szakhatósági állásfoglalást ad ki.

E funkciók indokolják, hogy az állami földtani kutatást, a földtani szakigazgatást és az országos földtani adatok kezelését egységes és szakmailag független szervezet lássa el.

A kormányrendelet 4. §-a szerint:

„(1) Az illetékes hatóságnak a Magyar Geológiai Szolgálat szakhatósági állásfoglalását kell kérnie. A

szakhatósági és a szakvéleményezési jogköröket a rendelet melléklete tartalmazza.

(2) A földtani szakhatósági jogköröket első fokon a Magyar Geológiai Szolgálat területi hivatalai, másodfokon a Magyar Geológiai Szolgálat Központi Hivatala látja el.

Fenti rendelkezésnek megfelelően az MGSz Szakhatósági Főosztálya látja el a földtani szakhatósági jogköröket.

Az MGSz Szakhatósági tevékenységéről rendelkező jogszabályok:

a) a külterületi nyomvonalas jellegű létesítmények engedélyezéséhez szakvélemény készítése a 7/1986. (VII. 27.) ÉVM rendelettel módosított 18/1984. (XII. 13.) ÉVM rendelet és a 132/1993. (IX. 29.) Korm. rendelet alapján **SAKVELEMÉNY**

b) a természeti terület védetté nyilvánítás szakhatósági tevékenysége a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. és a 132/1993. (IX. 29.) Korm. rendelet alapján **SAKSHATÓSÁGI ÁLLÁSFOGLALÁS**

c) atomeróművi és radioaktív hulladék elhelyezéssel kapcsolatos (elhelyezés, műtárgy létesítése, üzembe helyezése, üzemeltetése, átalakítása, megszüntetése) szakhatósági eljárás az atomenergiáról szóló 1980. évi I. tv. végrehajtásáról rendelkező 7/1988. (VII. 20.) SZEM rendelet és a 132/1993. (IX. 29.) Korm. rendelet alapján **SAKSHATÓSÁGI ÁLLÁSFOGLALÁS**

d) az általános rendezési tervek elfogadásának szakhatósági eljárása a 7/1983. (Ép. Ért. 23.) ÉVM utasítás és a 132/1993. (IX. 29.) Korm. rendelet alapján **SAKSHATÓSÁGI ÁLLÁSFOGLALÁS**

e) a területgazdálkodási és területfejlesztési tervek kialakításának szakhatósági tevékenysége a területrendezési tervek elkészítésének, egyeztetésének, jóváhagyásának, karbantartásának és módosításának rendjéről szóló 7/1983. (Ép. Ért. 23.) ÉVM utasítás, valamint a 2/1986. (II. 27.) ÉVM rendelet az Országos Építési Szabályzatról, és a 132/1993. (IX. 29.) Korm. rendelet alapján **SAKSHATÓSÁGI ÁLLÁSFOGLALÁS**

f) gyógybarlangok létesítéséhez, fenntartásához, tervezéséhez, átalakításához és megszüntetéséhez szakvéleményező tevékenység a 132/1993. (IX. 29.) Korm. rendelet és a 7/1986. (VII. 10.) EüM rendelet alapján **SAKVELEMÉNY**

g) az elismert ásvány-, illetőleg gyógyvíz, továbbá a gyógyászati célú hévíz engedélyezési eljárásához szakvéleményező tevékenység az egészségügyről szóló 1972. évi II. tv. és a végrehajtására kiadott 7/1986. (VII. 10.) EüM rendelet és a 132/1993. (IX. 29.) Korm. rendelet alapján **SAKVELEMÉNY**

h) a területfelhasználási engedéllyel kapcsolatos szakhatósági eljárás a 21/1994. (VI. 29.) KTM rendelettel módosított 1/1968. (I. 11.) ÉVM rendelet alapján **SAKSHATÓSÁGI ÁLLÁSFOGLALÁS**

i) telekalakítási eljárásokkal kapcsolatos szakhatósági tevékenység a 21/1994. (VI. 29.) KTM rendelettel módosított 29/1971. (IX. 29.) ÉVM rendelet alapján **SAKSHATÓSÁGI ÁLLÁSFOGLALÁS**

j) építési és használatbavételi engedélyezési eljárásokkal kapcsolatos szakhatósági tevékenység a 21/1994. (VI. 29.) KTM rendelettel módosított 12/1986. (XII. 30.) ÉVM rendelet alapján **SAKSHATÓSÁGI ÁLLÁSFOGLALÁS**

k) az ásványvagyon kutatási tervek, munkaprogramok elfogadásához szakvélemény készítése az 1993. évi XLVIII. tv. és a 132/1993. (IX. 29.) Korm. rendelet alapján **SAKVELEMÉNY**

l) a bányatelek megállapításával, a bánya tartós szüneteltetésével vagy bezáráásával kapcsolatos szakvélemény készítése az 1993. évi XLVIII. tv. és a 132/1993. (IX. 29.) Korm. rendelet alapján **SAKVELEMÉNY**

m) az MBH hatósági jogkörébe utalt földtani feladatokhoz szakvélemény készítése az 1993. évi XLVIII. tv. és a 132/1993. (IX. 29.) Korm. rendelet alapján **SAKVELEMÉNY**

n) a 100 kV-nál nagyobb feszültségű villamosvezetékek vezetékfajti engedélyezési eljárásában a 17/1968. (IV. 28.) NIM rendelet alapján **SAKSHATÓSÁGI ÁLLÁSFOGLALÁS**

o) vasúti építmények engedélyezési eljárásában a 15/1987. (XII. 27.) KM-ÉVM együttes rendelet alapján **SAKVELEMÉNY**

p) a közcélú vízvezeték ivóvízellátásra szolgáló víznyerő helyek védőterület kijelölési eljárásában a 11/1961. (VÉ. 8.) EüM-OVF együttes utasítás alapján **SAKVELEMÉNY**

FŐISFOKÚ TERÜLETI FÖLDTANI SZAKHATÓSÁG	ILLETÉKESÉGI TERÜLET	HIVATALVEZETŐ CSM
Budapesti Területi Hivatal	Budapest és Pest megye	Kóckay Ágoston 1143 Budapest, Stefánia út 14. Tel./Fax: (1)251-3680
Közép-dunántúli Területi Hivatal	Fejér, Komárom-Esztergom és Veszprém megye	Kneifel Ferenc 8201 Veszprém, Vár u. 31. Tel./Fax: (88)428-701 Levélcím: 8201 Veszprém Pf. 182
Kelet-magyarországi Területi Hivatal	Hajdú-Bihar, Jász-Nagy-kun-Szolnok és Szabolc-Szatmár-Bereg megye	Mikó Lajos 4024 Debrecen, Wesselényi u. 6. Tel./Fax: (52)417-314
Nyugat-magyarországi Területi Hivatal	Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala megye	Ivancsics Jenő 9400 Sopron, Lackner Kristóf u. 3. Tel./Fax: (99)311-745
Dél-dunántúli Területi Hivatal	Baranya, Somogy, és Tolna megye	Dr. Kassai Miklós 7621 Pécs, Janus Pannonius u. 8. Tel./Fax: (72)311-316
Észak-magyarországi Területi Hivatal	Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Nógrád megye	Józsa Gábor 3100 Salgótarján, Karancs u. 58. Tel./Fax: (32)310-106, 316-037
Dél-alföldi Területi Hivatal	Bács-Kiskun, Békés és Csongrád megye	Kucsora Sándor 6721 Szeged, Sőhördő u. 20. Tel.: (62)314-579 Fax: (62)323-968
ÁLTALÁNOS MÁSODFOKÚ FÖLDTANI SZAKHATÓSÁG		
Magyar Geológiai Szolgálat Szakhatósági Főosztály	az ország egész területe	Rezessy Géza 1143 Budapest, Stefánia út 14. Tel./Fax: (1)220-1433
ORSZÁGOS JELENTÉSÉL, ILLETVE TÖBB MEGYEI BIRNÍTÓ EGYSÉGEN		
Magyar Geológiai Szolgálat Szakhatósági Osztály	első fokon:	Dr. Hámor Tamás 1143 Budapest, Stefánia út 14. Tel./Fax: (1)220-6193
Magyar Geológiai Szolgálat Főigazgató	másodfokon:	Dr. Farkas István 1143 Budapest, Stefánia út 14. Tel.: (1)267-1425 Fax: (1)251-1759

q) a környezeti hatásvizsgálat köteles tevékenységek környezetvédelmi engedélyezési eljárásában szakterületet érintő kérdés felmerülése esetén a 152/1995. (XII. 12.) Korm. rendelet alapján **SAKSHATÓSÁGI ÁLLÁSFOGLALÁS**

r) hulla(dék) temetők, hullaemésztő-vertmek és hullaégetők létesítési eljárásában a 28/1981. (XII. 30.) MÉM rendelet az Állategészségügyi Szabályzat kiadásáról alapján **SAKSHATÓSÁGI ÁLLÁSFOGLALÁS**

s) a tájrendezési terv elkészítésére és megalapozását szolgáló kutatásokra vonatkozó finanszírozási igények engedélyezésében a 26/1994. (VII. 14.) KTM rendelet alapján **SAKSHATÓSÁGI ÁLLÁSFOGLALÁS**

A FÖLDTANI SZAKIGAZGATÁS RÉSZVÉTELE AZ ÁLLAMIGAZGATÁSI ELJÁRÁSOKBAN

Az MGSz szervezeti egységei a törvényekben és más jogszabályokban meghatározott szakhatósági feladatokat az alábbi megosztás szerint látják el.

A Területi Hivatalok feladatai:

Szakhatósági és szakvéleményezési feladatok az elsőfokú eljárások keretében - ezekben az ügyekben másodfokon a Szakhatósági Főosztály vezetője jár el:

- * külterületi nyomvonalas jellegű létesítmények nyilvántartása és részvétel az engedélyezési eljárásban illetékességi területen belül;
- * természetvédelmi területté nyilvánítás;
- * általános, összevont és részletes rendezési tervek elfogadása;
- * az illetékességi területet meg nem haladó területgazdálkodási és területfejlesztési tervek elfogadása;
- * gyógybarlangok létesítésével kapcsolatos engedélyezési eljárás;
- * elismert ásvány-, illetőleg gyógyvíz, továbbá gyógyászati célú hévíz engedélyezési eljárás;
- * környezeti hatásvizsgálat köteles tevékenységek engedélyezése,
- * a terület felhasználás, a telekalakítás, az építési és használatbavételi engedélyezése.

A bányászattal kapcsolatos szakvéleményező jogkör feladatai:

- * ásványvagyon kutatási tervek, munkaprogramok, zárójelentések elfogadásához szakvélemény készítése;
- * bányatelek megállapításával, a bánya tartós szüneteltetésével, vagy bezárásával kapcsolatos engedélyezési eljárásokhoz szakvélemény készítése;
- * a Magyar Bányászati Hivatal hatósági jogkörébe utalt földtani feladatokhoz szakvélemények készítése.

A Földtani Szakhatósági Osztály feladatai:

Szakhatósági és szakvéleményezői jogkörrel működik közre a következőkben felsorolt elsőfokú hatósági eljárásokban, ezekben az ügyekben másodfokon az MGSz főigazgatója jár el:

- * a több Területi Hivatal illetékességét érintő, külterületi nyomvonalas jellegű létesítmények nyilvántartása és részvétel az engedélyezési eljárásban;
- * atomerőművi és radioaktív hulladék elhelyezésével kapcsolatos létesítési, üzembe helyezési és üzemeltetési engedélyezése;
- * egy Területi Hivatal illetékességi területét meghaladó, regionális területgazdálkodási, területfejlesztési tervek engedélyezése;
- * a bányászattal kapcsolatos szakvéleményező jogkörökben a kőszén, a kőolaj és földgáz, az ércek és a bauxit vonatkozásában.

Előkészíti mindazokban az esetekben a másodfokú szakhatósági állásfoglalásokat vagy szakvéleményeket, amelyekben első fokon az MGSz valamely Területi Hivatala járt el.

A SZAKIGAZGATÁS FÖLDTANI KÖVETELMÉNYEI

A jogszabályok általában előírják, hogy a konkrét eljárás keretében az MGSz szakhatósági jogköre a földtani (környezet-, építés-, vízföldtani stb.) és ásványvagyonvédelmi kérdésekre terjed ki. Az eljárás alapja az ügyfél által benyújtott dokumentáció. Földtani kutatás szükséges abban az esetben, ha a rendelkezésre álló (elsősorban az Országos Földtani és Geofizikai Adattárban) megtalálható adatok a felmerülő kérdések megválaszolásához nem elégségesek.

A kormányrendeletben előírt bejelentési és adatszolgáltatási kötelezettség ezekre a földtani kutatásokra is vonatkoznak.

Néhány jogszabály földtani szempontokat is felsorol, illetve a földtani követelményekről is rendelkezik. Az 1980. évi I. törvény végrehajtásáról rendelkező 7/1988. (VII. 20.) SzEM rendelet 11. sz. melléklete a **radioaktív hulladék** végleges elhelyezésének sugárvédelmi követelményei között rögzíti: "...**felszínközeli hulladéklerakóhely létesítése szeizmológiai, tektonikai szempontból megfelelő a hulladék kiszabadulását és környezeti vándorlását kellő mértékben gátló természetes adottságokkal rendelkező geológiai képződményekben (...)** engedélyezhető."

A veszélyes hulladékokról rendelkező 102/1996. (VII. 12.) Kormányrendelet 10. mellékletének 2. függeléke közli a lerakótelep hely kiválasztásánál figyelembe veendő szempontokat. A rendelet rögzíti a szivárgási tényező meghatározásának módszereit is. Jelenleg ez az a (veszélyes hulladékok elhelyezésénél) kötelezően alkalmazandó jogszabály, amely a legszélesebb földtani követelményrendszer határozza meg. Ennek ellenére az idézett szempontok némelyikének pontosítása és/vagy kiegészítése szakmailag indokolt.

Az MGSz főigazgatójának utasításai nem minősülnek ugyan jogszabálynak, de a földtani szakhatósági munka során érvényesülő szakmai normákat tartalmazzák, így

1/1964. (V. 5.) OFF - a prognosztikus készletek meghatározásának általános elvei és módszerei /főigazgatói utasítás/

1/1967. (NIM É. 5.) KFH - A földtani kutatás (összefoglaló) jelentés és készletszámítás elkészítése /elnöki utasítás/

3/1970. (NIM É. 9.) KFH - A megszünt bányáizemek ásványvagyon elszámolási rendje /elnöki utasítás/

6/1970. (NIM É. 19.) KFH - A művelés alatt álló bányáizemben visszahagyott ásványvagyonnak az országos nyilvántartásból való törlése /elnöki utasítás/

6/1971. (NIM É. 33.) KFH - A földtani szakértők működésének engedélyezésével összefüggő kérdések szabályozása (valamint az azt módosító 1/1989. KFH utasítás)

12/1972. (IX. 29.) KFH - A szénhidrogén előfordulások ásványvagyonának ismeretesség (kategóriák) szerinti osztályozása /elnöki utasítás/

6/1973. (NIM É. 23.) KFH - Az ásványvagyon felhagyások engedélyezésének és nyilvántartásának rendje /elnöki utasítás/

7/1974. (I. 1.) KFH - A szénhidrogén földtani kutatást (összefoglaló) jelentés és vagyonszámlálás elkészítése /elnöki utasítás/

6/1976. (XI. 1.) KFH - Az ásványi nyersanyagvagyon központi nyilvántartása /elnöki utasítás/

2/1996. (IV. 23.) MGSz - A környezetvédelmi engedéllyel kapcsolatos földtani szakhatósági állásfoglalás követelményei /főigazgatói utasítás/

ajánlást jelenthet az eljárásban részt vevő ügyfél számára is.

ÖSSZEFOGLALÁS, A JÖVŐ FELADATAI

A Magyar Geológiai Szolgálatnak a magyar közigazgatásban betöltött szerepe elismert és az elmúlt három év tapasztalata alapján egyre növekvő. Ezt jelzik a hatóságok, szakhatóságok, önkormányzatok, sőt magánemberek gyarapodó számú megkeresései, az eljárások számának fokozatos növekedése (két év alatt 100 % -ot meghaladó mértékben) és az a tény, hogy szakhatósági állásfoglalásunk igen sokszor ügydöntő súllyal bír. Egyben az első fokon eljáró Területi Hivatalok kiváló munkáját igazolja a megfellebbezett határozatok, illetve az ezeket megváltoztató másodfokú határozatok elenyésző száma. Fentieket a jelen jogalkotói tevékenysége is bizonyítja.

Nemrég került elfogadásra az atomenergiáról szóló törvény, amely a földtani szakhatóság hatáskörének és felelősségi körének kibővülését tartalmazza. Az országgyűlés előtt van a bányatörvény módosítása, mely szintén kedvezően befolyásolhatja a földtani kutatást végzők és a földtani szakhatóság tevékenységét.

A Szakhatósági munkánk során arra törekszünk, hogy:

- * a földtani ismeretek alapján számításba vehető károkat megelőzzük mind az épített mind a földtani környezetben;
- * a meglévő földtani adatok, ismeretek felhasználásra kerüljenek; a megismert új földtani adatok ismertek az Országos Földtani és Geofizikai Adattárba kerüljenek közérdekű újrahasznosítás céljából.

A Magyar Geológiai Szolgálat Szakhatósági Főosztálya a közeli jövő feladatának tekinti a szakhatósági állásfoglalások földtani követelményrendszerének kidolgozását. A követelményrendszer végleges változatát főigazgatói utasítások és -reményeink szerint - IKIM miniszteri rendelet formájában tervezzük kiadni. Bízunk benne, hogy ezt az előremutató folyamatot és a földtani szakhatóság sikeres tevékenységét a magyar közigazgatás átszervezése nem fogja kedvezőtlenül befolyásolni.

dr. Hámor Tamás - Rezessy Géza
Magyar Geológiai Szolgálat